

Témaválasztásom indoklása

Dolgozatom témájának kiválasztásában több okot is meg tudok említeni. Az egyik jelentős ok a szülőhelyem, ahol élek Újhartyán (Hartian). Valamint fontos számomra, hogy az újhartyáni német nemzetiségi óvodában dolgozhatom. Ezen kívül személyes ok is motivált, ami a származásom, hiszen anyai ágon az őseim német származásúak. A dolgozatom címe: „A német kisebbségi kulturális értékek feldolgozása az újhartyáni óvodában”.

Újhartyán egy magyarországi németek lakta település, ahol a lakosok nagy hangsúlyt fordítanak a hagyományok felelevenítésére, ápolására és megőrzésére. Településünket összetartó közösség jellemzi, ahol a különböző hagyományőrző csoportok és programok teszik színesebbé a mindennapjainkat.

Fontosnak tartom, hogy a régi hagyományokat és kulturális értékeket már kisgyermekkorától megismertessük a gyermekekkel, természetesen játékos és változatos módszerekkel. Úgy gondolom, hogy dolgozatom megírása a későbbi sikeres német nemzetiségi óvodapedagógus munkámat fogja segíteni.

Célkitűzéseim

A legfontosabb célom a helyi szokások és hagyományok bemutatása, ápolása. Dolgozatomat szakirodalom segítségével, elsősorban gyűjtő munkával dolgoztam fel. Újhartyánt és az újhartyáni német nemzetiségi óvodát röviden bemutattam, illetve a fontosabb ünnepeket és témákat dolgoztam ki éves szintre lebontva.

Hipotézisek

- 1) Feltételeztem, hogy az újhartyáni óvodában lehetőségeket nyújtanak a pedagógusok arra, hogy az óvodáskorú gyermekek különböző játékos módszerek segítségével megismerjék a helyi hagyományokat.
- 2) Feltételeztem, hogy a gyermekek még nem értik a hagyományok jelentőségét, de érdeklődően állnak ezekhez a témákhoz.

Módszereim

Dolgozatom feldolgozásában többféle módszert alkalmaztam.

- Szakirodalom feldolgozása
- Kutatómunka
- Gyűjtőmunka
- Hagyományőrző és kulturális értékközvetítő rendezvényeken való részvétel

- „Stationenmunka”
- „Projektmunka”
- Interjúk készítése:
 1. Kecskésné Rizmajer Ildikó (Újhartyáni Német Nemzetiségi Óvoda intézményvezetőjével), Téma: az óvodai hagyományápolás fontossága
 2. Forgács Györgyné Nuspl Terézia (német származású, újhartyáni lakos, dédnagymamám), Téma: Mit jelent számára Magyarországon élő németnek lenni?

Újhartyán rövid története

Újhartyán betelepítése a Grassalkovich grófi család nevéhez köthető. Grassalkovich több települést is német telepesekkel népesített be, mint például Soroksárt, Vecsést és Újhartyánt. Újhartyánt 1765-ben telepítette be. Az első lakosok nagyobb részben németek, kisebb részben pedig magyarok és szlovákok voltak. A községet benépesítő németek a környező falvakból, illetve Bajorországból és Württembergből érkeztek, akik német munkakultúrát és római katolikus hitet hoztak magukkal.

Mára már Újhartyán mindössze 2800 lelket számláló, német hagyományokat őrző község otthona.

Újhartyán kulturális eseményei, szervezetei

Újhartyán mindig is a német kulturális hagyományoknak megfelelően élt, ami a kulturális eseményekben és sokszínű hagyományőrző csoportok munkájában is meglátszik.

A nyelvet legfőképp a zenében tudták az újhartyáni lakosok megőrizni, hiszen zenei anyanyelvüket azóta is használják. Községünkben több fúvószenekar is működik, mint például a „Sváb Party”. Ezen kívül német hagyományokat őrző tánccsoportok is jelen vannak, mint például a „Hercel Tánccsoport”, valamint szintén a német kisebbségi hagyományokat ápoló „Hartyáni Sváb Fiatalok Baráti Köre”.

Újhartyán színesebbnél színesebb kulturális programokkal büszkélkedhet, ilyen például a „Hartyánfeszt”, a Sváb bál és a farsang. Ezeken az eseményeken az újhartyáni hagyományőrző csoportok rendszerességgel részt vesznek.

Magyarországon élő németek

Hutterer Miklós azt írta a magyarországi német népcsoportról, hogy egész Kárpát-medencében elterjedt, hogy a németiséget „sváboknak” nevezik. De ez nem teljesen valós, hiszen az igazi svábok csak Szatmár megyében telepedtek le. Ma Magyarországon 3 ilyen sváb nyelvterületről érkezett betelepülők által lakott település van. Ezek az első telepesek

Svábföldről és Württembergből, Ulmon át érkeztek. A betelepült németek, akik a „vendég” (hospes) elnevezést kapták, az ország különböző területein is letelepedtek, amit rengeteg tényező befolyásolt. A telepítési akció három névhez fűződik: III. Károlyhoz, Mária Teréziához és II. Józsefhez.

A Magyarországon élő németek száma körülbelül: 200.000-220.000 fő.

Nyelvhasználat Újhartyánon

Az újhartyáni 84 éves dédnagymamám (Kaldenecker Teréz) kértem arra, hogy mesélje el, hogy véleménye szerint mi az oka annak, hogy a német nyelv e településen „kihalt”. Elmesélte, hogy a 20-as, 30-as években minden helyi család a német nyelvet használta. De a 30-as, 40-es években úgynevezett „magyarosítás” következett be. Minden német nevet magyarosítani kellett. Szerencsére az újhartyáni német származású lakosokat Dinnyés Lajosnak köszönhetően nem telepítették ki. De az 1945-ben kezdődő „Malenkij Robot” már a hartyáni német lakosokat is érintette. Ami azt jelentette, hogy nem mertek németül beszélni, hiszen féltek, hogy származásuk miatt kitelepítik őket. Az 50-es évektől nem nagyon beszéltek németül, a német nyelvet mint idegen nyelv tanulták az iskolában. Valamint Újhartyán egy elszigetelt magyarországi németek lakta település. Ezek az okai a nyelv kihalásának.

Gondolataim a német kisebbségről

Magyarországon élek és itt is születtem, tehát magyar állampolgár vagyok. De mint már említettem anyai ágon az elődjeim Németországból származnak. A német származású, 84 éves dédnagymamám (Nuspl Terézia) sokat mesélt az ő gyerekkoráról. Mindig nagyon érdeklődve hallgatom a történeteit. Igaz, én a német nyelvet, mint idegen nyelv tanulom, de ezeket a régi történeteket hallgatva mindig úgy érzem, hogy származásom végett részben én is a német kisebbséghez is tartozom. Úgy gondolom, hogy minden embernek szüksége van arra, hogy ismerje a gyökereit, a régi hagyományokat, kultúrát, szokásokat és játékokat.

Hagyományápolás az Újhartyáni Német Nemzetiségi Óvodában, „Gyermekvárban”

Az intézmény Helyi Óvodai Nevelés Programja: tevékenységközpontú Óvodai nevelési programra épülő-, a német nemzetiségi program megalkotásával azt kívánja erősíteni, ami a községben élő német nemzetiség küldetése. A nyelvi fejlesztés mellett a nyelvhez tartozó helyi, újhartyáni kultúra, szokások és hagyományok ápolása az egyik legfontosabb feladata az itt dolgozó óvodapedagógusoknak.

Néhány fontosabb ünnepségen keresztül ápolják a helyi lakosok az újhartyáni hagyományokat és szokásokat. Ezek az óvodában is fontos szerepet kapnak.

- „Hartyánfesz”

A „Hartyánfesz” minden év októberében megrendezett kulturális, gasztronómiai fesztivál, ahol különböző hagyományőrző csoportok lépnek fel, mint például a „Hercel táncsoport” és a Német Nemzetiségi Óvoda hagyományőrző táncsoportja. Az ide látogató vendégeknek lehetőségük adódik a helyi, hartyáni sváb ételeket kipróbálni, mint például a hagymáslepenyt, babos téstát, „hercelt”, „flekelt” és „zimmetkrofnit”.

- Szüret

Minden évben ősszel megrendezik Újhartyánon is a „szüreti felvonulást”, az újhartyáni szokásoknak megfelelően. A gyerekeknek az óvodában lehetőségük adódik egy parasztudvarba ellátogatni, ahol megismerhetik a szüretelést. Majd vasárnap egy szüreti felvonulást és szüreti bált rendeznek.

- Márton nap

A gyermekek november 11-én megismerkedhetnek Szent Márton történetével. Valamint a nagycsoportosok ezt a történetet német nyelven be is mutatják szüleiknek. Ezután az óvodai csoportok lámpásokkal körbe vonulnak az óvoda körül és ezt követően az itt dolgozók megvendégelik a családokat libazsíros kenyérrel és forró teával.

- Advent, mikulás nap, karácsony

Az óvodában is készülnek az adventi időszakban a karácsonyra. Ez a készülődés december 24-e előtti negyedik vasárnap kezdődik el. Az aulában és csoportszobákban egy nagy adventi koszorút tesznek ki négy gyertyával. Minden vasárnap egy gyertya meggyújtásával várják a karácsonyt. A nagycsoportosok egy német és magyar nyelvű betlehemi játékkal készülnek családtagjaiknak.

- Farsang

A farsangi időszak 3 nappal hamvazószerda előtt kezdődik. Ez az ünnep a Magyarországon élő németek számára fontos. Újhartyáni sajátos szokás ebben az időszakban a „tuskóhúzás”. Az óvodában is megünnepelik a farsangi szokásokat, „pizsomabállal”, „álarcos állatokkal”, „indánbállal” és az úgynevezett „sánta csütörtökkel”. A farsangi időszak középpontjában a bál áll.

- Húsvét

A húsvét egy katolikus ünnep, ahol megemlékezünk Krisztusra, aki hordta értünk e keresztet. Ebben az időszakban a katolikus emberek böjtölnek, ami azt jelenti, hogy nem esznek húst. Krisztus feltámadását követően ezt megszakítják és hagyományos ételeket esznek a hívő emberek, ilyen például a főtt sonka, főtt tojás és a fonott kalács. Húsvét szimbóluma a húsvéti

tozás és a húsvéti nyúl. A gyerekek húsvét vasárnapján várják a húsvéti nyulat, aki hoz nekik valami apró ajándékot. Majd húsvét hétfőn a fiúk meglocsolják a lányokat vízzel.

„Állomásokon folyó munka” - Újhartyáni lakodalom

Ez egy nyílt tanulási módszer az óvodában, ahol különböző témákat dolgoznak fel. Legfontosabb jellemzője, hogy a gyermekek minél több oldalról, önállóan tapasztalják meg az adott témát. A középpontban a gyermek szabadsága áll, minden gyermek a sajátos tempója szerint tud haladni az úgynevezett állomásokon, mint például a „hallást fejlesztő állomás”, „barkácsoló állomás”. Fontos, hogy minden képességüket fejleszteni tudják a gyermekek. Az újhartyáni lakodalom témát ezzel a módszerrel fel lehet dolgozni. Ebben a témában megismerhetik a hartyáni lakodalmas süteményt: a „hercelt”, a teremdekorációt, a férfiak kalapjára tűzött úgynevezett „foschenkankslit”, puzzle és memória játék segítségével a népviselet és a lakodalom szimbólumait, valamint az újhartyáni zenét, például a „marschot”.

„Projektmunka” – Német nemzetiségi hét

Ez az „állomásokon folyó munkához” hasonlóan egy nyílt, reformpedagógiai tanulási módszer. Ennél a módszernél is a különböző témák feldolgozása, megismerése a cél. A gyermekek változatos és játékos élményeket, tapasztalatokat gyűjtenek, aktivitásuk segítségével. Fontos szerepet kap a nyitottság, a felfedezés és az önállóság. Ezzel a módszerrel, a német nemzetiségi hetet különböző témák feldolgozásával lehet megvalósítani. Ez egy egyhetes „Projektet” jelent, ahol a gyermekek megismerhetik, hogy hogyan néztek ki a régi újhartyáni parasztházak. Milyen kézműves munkákat végeztek a helyi lakosok. A hartyáni hagyományos ételekkel is megismerkedhetnek. Régi játékokat készíthetnek kukoricacsutkából, valamint újhartyáni zenészeket és táncosokat is megismerhetnek.

Összefoglalás

Dolgozatom megírása alatt rengeteg hasznos információt ismerhettem meg, ami a későbbi munkámat segítheti. Nagyon fontosnak tartom múltunk megismerését, a német nyelv és hagyományok ápolását, amiben az óvoda is jelentős lehetőségeket nyújt.